९. जयसिंहराजं प्रति श्रीमच्छत्रपतेः शिवप्रभोः पत्रम्

लेखक : **श्री शिवाजी छत्रपतिः**
अनुवादक : **गलगली रामाचार्यः**

राजाधिराज! वरमाण्डलिकप्रणेतः
रम्यस्थितिप्रसव! भारतपुष्पवाट्याः ।
श्रीरामचन्द्रमहितांश! तव प्रभावात्
नूनं समुन्नतशिरा रजपूतजातिः ॥ १ ॥

शौर्यश्रियैव तव बाबरवंशराज्य
लक्ष्मीरियं प्रबलतामयते नितान्तम् ।
भाग्यैः शुभैरनुपमैश्च तयाऽऽत्मनोऽल
मासादिता विजयहेतुसहायता ते ॥ २ ॥

तारुण्यदीप्त! जयसिंह! कुशाग्रबुद्धे!
भाग्याभिवृद्ध! बल-वीर्यसमृद्धिशालिन् ।
आशीर्मयीं त्वमुरीकुरु मे प्रणाम
रूपां श्रिया निरुपमाद्य मदीयसेवाम् ॥ ३ ॥

पायात्सदैव स जगज्जनको भवन्तम्
न्यायस्य धर्मसहितस्य दिशेच्च मार्गम् ।
संश्रूयते किल मयाऽद्य मदाक्रमार्थं
जेतुं च दक्षिणदिशं स भवानुपेतः ॥ ४ ॥

हिन्दोर्जनस्य हृदये क्षणरक्तधारा
सेकेन रक्तमुखतां लषसेऽधिगन्तुम् ।
कृत्येन तेन वदनं तव कज्जलाभि-
लिप्तं भवेदिति न वेत्सि परं हि दुःखम् ॥ ५ ॥

यस्मात्तवैव जननावनिभारतेऽस्मिन्
धर्मे च पावनतमे महती विपत्तिः।
संजायते स्म बत ते ह्यनया च कुख्या
जानासि नैव तदिदं परमं विचित्रम् ॥ ६ ॥

अन्तर्दृशा यदि विचारयसि क्षणं त्वं
स्वारब्धकर्मविषये महनीयकीर्ते! ।
हस्तं निजं च कवचस्य पुरोविभागं
संपश्यसीह यदि तर्हि तवैव भायात् ॥ ७ ॥

तद्रक्तिमा कुशल! यस्य जनस्य रक्ता...
ज्जातस्सबान्धवगणो ह्यथवा परा स्यात्।
तद्रक्तवर्णपरिणाम वदान्यबुद्धे।
लोकद्वये किमरुणो भविताऽथ कृष्णः ॥ ८ ॥

धीर! स्वयं त्वमनधीनतयाऽऽगमिष्यो
जेतुं यदि प्रबलदक्षिणदेशमेनम्।
तर्ह्यास्तृतं समकरिष्यमहं मदीयं
नेत्रं च मस्तकमिदं तव पादमूले ॥ ९ ॥

भास्वत्तुरंगमनुसृत्य तवाहमेव
सैन्येन वीर! महता सहसाऽगमिष्यम्।
सर्वां च दक्षिणदिशं त्वदधीनभूतां
हन्ताऽकरिष्यमहमेव नितान्तहर्षात् ॥ १० ॥

औरंगजेबनृपतेर्यवनेश्वरस्य
धर्मद्रुहः सकलसाधुविहिंसकस्य ।
जाले स्वयं कपटकूटमये पतंस्त्व
मस्मानपीह बत्त पातयितुं समागाः ॥ ११ ॥

क्रीडामि केन विधिना भवता किलाहं
जानामि नाहमधुना वरवीर! किंचित् ।
किं संगतः शुभवता भवता भवानि
नास्त्येव तर्हि परमः पुरुषार्थलाभः ॥ १२ ॥

सेवां च वीरपुरुषो न समस्य कुर्यात्
सिंहः कदापि भजते न शृगालवृत्तिम् ।
तीक्ष्णौ कृपाणपरशू यदि चोपयुंज्यां
भूयान्भवेदुभयपक्षगहिन्दुनाशः ॥ १३ ॥

संदूयते मम मनो नितरामनेन
त्यक्त्वार्थितं यवनशोणितसारपानम् ।
आत्मीयलोकरुधिरक्षरणाय कोशात्
निस्सारयेय करवालमहो करालम् ॥ १४ ॥

यद्याहवाय यवनाः स्वयमापतिष्यन्
अस्माकमद्य परमोच्चपराक्रमाणाम् ।
युद्धाटवीमृगयुवृत्तिमुपाश्रितानां
नूनं शरव्यपदवीं सहसाऽभजिष्यन् ॥ १५ ॥

स्वार्थैकसाधनपरः परहिंसनार्थे
बद्धादरश्च करुणाकणिकाविहीनः ।
न्यायाच्च धर्मसुपथादवरंगजेबः
भ्रष्टो भृशं क्षितितले नरराक्षसोऽसौ ॥ १६ ॥

व्यर्थो यदापझुलखानपराक्रमोऽभूत्
शाहिस्तखानबलमप्यफलं यदासीत् ।
योद्धुं भवानिह तदा प्रहितोऽस्ति तेन
सोढुं क्षमो नहि मदाक्रमणं स भीरुः ॥ १७ ॥

श्राम्येन्मिथः प्रहरणक्षतसिंहवृन्दं
गृध्रा लसन्तु वनराजपदं प्रपन्नाः ।
भूयान्न कोऽपि भुवि हिन्दुसमाजमध्ये
वीरोऽवशिष्ट इति तस्य दृढा दुराशा ॥ १८ ॥

एतद्रहस्यकपटं पटुबुद्धिभाजा
न ज्ञायते कथमहो भवता विचित्रम् ।
तस्यैन्द्रजालिककलाकुशलप्रयोगाद्
भ्रान्तो भवान् भृशमितीह मदीयतर्कः ॥ १९ ॥

लोके शुभाशुभफलान्यनुभूतवांस्त्वं
सम्मेलिता उपवने सुम-कण्टकाश्च ।
अस्माभिरेव सह हन्त! नियोत्स्यमानः
च्छेत्ताऽसि हैन्दवशिरांसि न युक्तमेतत् ॥ २० ॥

प्रौढिं परामुपगतोऽपि पराक्रमेण
तारुण्यबालिशविलासपरोऽद्य माभूः ।
साधीयसीं स्मर सदैव हि सादिनाम्ना
साधूत्तमेन गदितां महितां च वाणीम् ॥ २१ ॥

‘सर्वस्थलेषु तुरगो न हि चोदनीयः
कुर्यात्पलायनमपास्तफलः प्रसङ्गे” ।
व्याघ्रो मृगादिषु निदर्शयति स्वभावं
सिंहेन नैव कुरुते गृहयुद्धमेषः ॥ २२ ॥

यद्यस्ति वारि तव वीर करालखड्गे
स्याच्चेत्प्रधावदुरुवेगहये च शक्तिः ।
धर्मद्रुहां विशसनं त्विसलामधर्मं
निर्मूलनं कुरु तदेव तवोचितं स्यात् ॥ २३ ॥

दाराशिकोहनृपसूनुरुदारचेता
देशस्य राजपदवीमभजिष्यदस्य ।
तर्हि प्रजासहजसर्वसुखान्यलप्स्यत्
दुर्दैविहिन्दुजनता सुचिराय नूनम् ॥ २४ ॥

प्रातारयस्त्वमनघं जसवन्तसिंहं
नैवाकरोस्त्वमुचितानुचितानुचिन्ताम् ।
गोमायुवृत्तिमनुविन्दसि नैव पूर्णं
त्वं युद्धसाहसमहो हरिणा करोषि ॥ २५ ॥

सेवां विधर्मिनृपतेरधिगत्य बन्धु
द्रोहाय हा श्रमजुषस्तव कोऽर्थलाभः ।
ऐश्वर्य-मान-परमोच्चपदाभिलाषः
संपत्स्यते सपदि ते मृगतृष्णिकैव ॥ २६ ॥

भूरिश्रमेण रमणीं रमणीयरूपां
संपाद्य तां समुपभोगकृते परस्मै ।
यो वा ददाति जडधीस्तव तद्विभेदः
देशान्विजित्य यवनार्पणकारिणः कः ॥ २७ ॥

नीचस्य तस्य नृपतेः कपटानुकम्पां
किं वा स्तवीषि जयसिंह! विमुग्धचेताः ।
जुंझारसिंहकृतसर्वसहायतायाः
किंवा फलं समभवत्त्वमवैषि सर्वम् ॥ २८ ॥

श्रीच्छत्रसालनृपतिं परितः कुमारम्
उद्भाविताश्च विपदः खलशेखरेण ।
अन्येषु हिन्दुषु तथा महतीं विपत्तिं
संप्रापितां किमु न वेत्ति भवान्प्रसिद्धाम् ॥ २९ ॥

जानाम्यहं तदपि यद्भवता विवाह
सम्बंध एव घटितः कुटिलेन तेन।
तस्माद्विनाशितमहो भवताऽद्य विश्व
विख्यातमात्मकुलगौरवमेव हन्त! ॥ ३० ॥

उद्वाहबन्धनमिदं नरराक्षसस्य
तुच्छं तथा रुधिरबंधनतो न गाढम्।
आत्मेष्टसाधनकृते जनकस्य चासून्
नाजीगणद्रुधिरमेव सहोदरस्य ॥ ३१ ॥

त्वं राजभक्तिमिषतो यदि दोषशून्य
मात्मानमत्र हि समर्थयसि प्रकामम्।
तर्हि स्मर क्षणमये! तव कीदृगासीद्
वृत्तिर्बत क्षितिपतौ च शहाजहाने ॥ ३२ ॥

देवेन बुद्धिकणिका यदि ते प्रदत्ता
संकत्थसे निजपराक्रमपौरुषे च ॥
तर्ह्यात्मजन्मधरणीबहुतापतप्तं
खड्गं कुरुष्व परिपीडितबाष्पसिक्तम् ॥ ३३ ॥

नायं मिथः समुचितः समयो नियोद्धुं
वीरेषु हिन्दुषु महान्कृतिभार आस्ते।
देशे धने च विबुधालय - देवमूर्ति
बालेषु दुस्सहतमा विपदोऽधुना नः ॥ ३४ ॥

कंचिद्यदीह समयं प्रचलेत्कुकृत्य
मेषां हि हिन्दुकुललक्ष्म च नैव शिष्यात्।
आश्चर्यमेतदखिलं विपुलं च देशं
यन्मुष्टिमेययवना बत शासतीमम् ॥ ३५ ॥

स्वीयार्थसाधनमिदं न महत्त्वहेतु
रेवं विमर्शमतिरस्ति तदाऽभिपश्य।
अस्मान्प्रतारयति कीदृगसौ दुरात्मा
वक्त्रे च दर्शयति नैकविधान्विकारान् ॥ ३६ ॥

अस्माकमेव दृढशृङ्खलयाऽस्मदीयान्
बध्नाति हन्त चरणांश्छलबुद्धिरेषः।
खड्गैः च्छिनत्ति निशितैः शतशोऽस्मदीयै
रस्माकमेव च शिरांसि दुराशयेन ॥ ३८ ॥

तस्माद्वयं सपदि हिन्दुजनस्य हिन्दु
धर्मस्य हिन्दुविषयस्य च रक्षणार्थम्।
काष्ठां परां प्रयतनस्य सहैकमत्या
वीरेश! सांप्रतमये करवाम धैर्यात् ॥ ३९ ॥

कार्यः प्रयत्नगरिमा ननु निश्चितार्थै
रस्माभिरद्य दृढयुक्तिचयोऽपि योज्यः।
देशस्य रक्षणकृते सकलानुपायान्
आवश्यकांश्च बहुधा विदधीत वीरः ॥ ४० ॥

उल्लासनीयमधुना वरवीरवृत्ति
शाणेन खड्गपटलं यतनैश्च दैवम्।
तुर्काधिपाय कपटे पटवे प्रदेयं
तुर्कीययुक्तिनिचयैरुचितोत्तरं च ॥ ४१ ॥

संगच्छते यदि भवान् जसवन्तसिंह
वीरेण तत्कपटिराजविपाटनोत्कः!
एकीभवेश्च रणकोविदराजसिंह
राणेन तर्हि महदेव भवेद्धि कार्यम् ॥ ४२ ॥

युध्यध्वमाशु रभसात्सकलासु दिक्षु
विच्छिन्त दुष्टभुजगस्य शिरः शिलाभिः।
शश्वत्तदा स विमृशेत्स्वकृतेर्विपाकं
स्याद्दक्षिणे कपटजालसृतौ न शक्तः ॥ ४३ ॥

वीरैर्युतःक्रकचवद्दृढभल्लहस्तैः
र्निःपातयाम्यहमिह प्रसभं समूलम्।
नूनं वियुग्जयपुरादिलशाहभूपं
तं गोलकुण्डसुलतानकुतुब्शहं च ॥ ४४ ॥

धाराधरैरिव रसद्भिरिहासिधारा
तीर्थेषु पापकलुषान्यवनान्भटौघैः ।
संस्नापयामि रभसादिसलामधर्म
लक्ष्माणि दक्षिणदिशि क्षपयामि मङ्क्षु ॥ ४५ ॥

कर्तव्यदक्ष – वरभल्लविराजिवीरै –
रुल्लोलदूर्मिपटला च गभीरघोषा।
स्रोतस्विनीव ननु दक्षिणशैलमध्यात्
संप्राप्नुयां समतमोत्तरदेशभूमिम् ॥ ४६ ॥

शीघ्रं समेत्य तनुयां भवदीयसेवां
प्रक्ष्याम्यरिं किल भवत्सहकारमूल्यम् ।
युध्यामहै चतृसृषूत दिशासु सर्वे
संकोचयाम समरांगणमेव तस्य ॥ ४७ ॥

सेनाविलोललहरीनिकरेण दिल्लीं
संप्लावयाम रिपुजीर्यदुदग्रहर्म्यम्।
सिंहासने (औरंग) व्यपगते हि विनष्ठशोभं (जेब)
औरंगजेब इति नाम वृथैव भूयात् ॥ ४८ ॥

लीनो भवेत् क्वचिदमुष्य विहिंस्रखड्गः
उत्सादितं कपटजालमपि क्षणे स्यात्
शुद्धां च शोणितनदीं भुवि वाहयाम
तस्यां च नाकगपितृनपि तर्पयाम ॥ ४९ ॥

न्यायप्रियस्य च जगत्सवितुः प्रसादात्
भूमेरधः खलरिपोर्विदधाम धाम।
कार्यं त्विदं न कठिनं हृदयाक्षिहस्ते
सम्मेलिते सुहृदुदार मिथोऽनुकूलम् ॥ ५० ॥

चेतोद्वयं हि मिलितं गिरिमत्युदग्रं
द्राक्पाटयेज्जलनिधिं नु विशोषयेच्च।
वक्तव्यमस्ति बहु मे विषये किलाऽस्मिन्
तल्लेखनं समुचितं मम नैव पत्रे ॥ ५१ ॥

आवामुभौ च मिलितौ बहु संवदावे-
तीच्छामि यच्छ्रमशुचौ न वृथा भवेताम्
वांछास्ति चेत्तव समक्षमुपेत्य वक्ष्ये
श्रोष्यामि च त्वदुदितं प्रणयेन सर्वम् ॥ ५२ ॥

वार्तावधूमनवगुण्ठितचारुवक्त्रा
मावां रहो नु करवाव चिराय बन्धू।
तस्याः कचे जटिलतामपसारयिष्ये
सौहार्दतः सपदि कंकतिकासहायः ॥ ५३ ॥

यत्नस्य साधु करवाम परां नु काष्ठा-
मुन्मत्तरक्षसि तथा युनजाव मन्त्रम्।
अन्विष्य सिद्धिपथमत्र तथाश्वमुत्र
किंचेह नाम करवाम समुज्ज्वलं नौ ॥ ५४ ॥

खड्गं शपामि तुरगं च शपामि देशं
धर्मं शपामि मम संगमनेन नूनम्।
नैवापतेत्त्वयि विपत्तिलवोऽपि, माभू
राशंकितोऽफझुलखानवधप्रसंगात् ॥ ५५ ॥

मन्मारणाय हबशीकुलसादिलोकैः
सार्धद्विषट्शतमितैः स समागतोऽत्र।
न प्राहरिष्यमहमेव पुरा हि तस्मिन्
कस्तेऽलिखिष्यदिदमाशयवेदि पत्रम् ॥ ५६ ॥

नाहं बिभेमि भवतो, मम नासि वैरी
वीर! स्वयं हि जयसिंह! कुतोऽपि हेतोः।
यद्युत्तरं प्रहिणुया उचितं तदोप-
स्थास्यामि ते निशि निरस्तभयोऽहमेकः ॥ ५७ ॥

शाहिस्तखानरिपुकंचुकपेशलब्ध
पत्रं रहस्यमयमेष निदर्शयेयम्।
सिंचेयमक्षियुगले तव संशयाम्भः
दूरीभवेत्तव ततः सुखमोहनिद्रा ॥ ५८ ॥

स्वप्नस्थ वास्तवफलं तव दर्शयिष्ये
प्रक्ष्याम्यहं सपदि वीर! तदुत्तरं त्वाम्।
भूयान्मनोमतमिदं यदि ते न पत्रं
सैन्यं भवेत्तव मदीयकृपाणलक्ष्यम् ॥ ५९ ॥

संच्छादयेन्निजमुखं भगवान्दिनेशः
सन्ध्यापटांचलवशादवशो यदा श्वः।
खड्गस्तदा मम निरावरणो हि भूयात्
स्वस्त्यस्तु विज्ञवर! ते रजपूतवीर ॥ ६० ॥

(लघुकाव्यमिदं श्रीशिवच्छत्रपतिना छन्दोमय्या यवनभाषया लिखितस्य पत्रस्याक्षरशोऽनुवादरूपम्। नात्र कवेः कोऽप्युत्प्रेक्षादेरंशः। न वा स्वकल्पना-शक्तेरल्पोऽप्यवकाशः) ❑❑